

Ks. Bogusław Wolański

Lektor i akolita w parafii

1. Posługa akolity i lektora

Używając terminów *lektor* lub *akolita*, najczęściej myślimy o posługach, które podczas przygotowania do kapłaństwa przyjmują alumni seminariów duchownych. Zanim zostaną wyświęceni na diakonów i prezbiterów, wcześniej posługują jako lektorzy i akolici. Te nazwy kojarzymy również z funkcjami wypełnianymi przez służbę liturgiczną w parafiach. Ministranci przechodząc swoją formację, również stają się akolitami (mówimy częściej ministranci ołtarza) i lektorami. Ci pierwsi posługują przy stole eucharystycznym, a drudzy przy stole słowa Bożego i swoją funkcję przyjmują na określony czas.

*Kodeks prawa kanonicznego*¹ i *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*² mówią nam również o tzw. stałych lektorach i akolitach, którzy wcale nie muszą być alumnami seminariów duchownych. Mogą stać się nimi świeccy mężczyźni bez zamiaru przyjmowania sakramentu święceń. Nie chodzi tu również o funkcje podejmowane czasowo przez ministrantów, a o posługę podjętą na stałe³. W warunkach Kościoła w Polsce te dwie posługi wykonywane przez świeckich mężczyzn są jeszcze mało znane, ale będą w najbliższym czasie coraz częściej spotykane w życiu naszych parafii. Diecezje polskie, opierając się na dokumentach Konferencji Episkopatu Polski, mają możliwość zainaugurowania szkoły formacyjnej dla przygotowujących się do przyjęcia posługi akolity i lektora.

W rzeczywistości Kościoła w Polsce znane są trzy dokumenty omawiające kwestię przyjmowania tych posług przez świeckich mężczyzn:

- II Polski Synod Plenarny. *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II* nr 84, Poznań 2001, s. 205;

- Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom (2.10.2007). „Anamnesis” nr 52 s. 41-45;

- Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej (27.11.2008) nr 35-44 i 108-130 Warszawa 2009.

II Polski Synod Plenarny daje wytyczne: *mężczyźni świeccy, którzy ukończyli przynajmniej dwadzieścia pięć lat, cieszą się dobrą opinią, posiadają odpowiednie przymioty i są przygotowani do swych zadań poprzez odpowiednią formację, mogą być przyjęci do posługi stałego akolity. Posługę lektora można udzielać w wieku*

¹ Kan. 230 § 1: *mężczyźni świeccy, posiadający wiek i przymioty ustalone zarządzeniem Konferencji Episkopatu, mogą być na stałe przyjęci, przepisany obrzędem liturgicznym, do posługi lektora i akolity, udzielanie jednak tych posług nie daje im prawa do utrzymania czy wynagrodzenia ze strony Kościoła.*

² *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* (OWMR) nr 98-99, Poznań 2004 s. 43.

³ Należy wyraźnie rozgraniczyć, czym jest funkcja, a czym posługa. Posługę wykonują ci, którzy są wyświęceni: biskup, prezbiter i diakon, a także akolita i lektor, którzy nie przyjmują święceń, ale „na stałe” posługują, wypełniając swoje obowiązki w parafiach. Inni, np. ministranci, lektorzy, ceremoniarze, członkowie scholi, wypełniają swoje funkcje czasowo i bardziej związane z liturgią niż z poszczególnymi obszarami życia parafialnego.

wcześniej⁴. Natomiast wspomniane powyżej *Instrukcja Episkopatu Polski i Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej* precyzują różne kwestie związane z doborem i formacją kandydatów na lektorów i akolitów, wyznaczając im różne zadania we wspólnotach parafialnych.

2. Lektor i akolita we wspólnocie parafialnej

A. Lektor

Lektor wspiera kapłanów i diakonów w głoszeniu słowa Bożego i formacji wiernych. W liturgii może proklamować słowo Boże z wyjątkiem Ewangelii. Gdy nie ma psalterzysty, może wykonać psalm między czytaniem, a jeśli nie ma diakona, może podawać intencje modlitwy powszechnej. Może on także prowadzić modlitwę przy zmarłym i prowadzić przy pogrzebie stacje w domu zmarłego i na cmentarzu. Natomiast poza liturgią pomaga duszpasterzom w pełnieniu posługi ewangelizacyjnej. Przykładowe obszary życia wspólnoty parafialnej, które mogą być powierzone ustanowionym lektorom:

- *przygotowanie wiernych do godnego przyjęcia sakramentów*. Może on zaangażować się w przygotowanie rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka, może prowadzić grupy młodzieży przygotowujące się do bierzmowania lub grupy ich rodziców i świadków, a także pomagać w przygotowaniu narzeczonych do sakramentu małżeństwa;

- *pomoc w przygotowaniu i prowadzeniu katechezy dorosłych*. Może on prowadzić małe grupy formacyjne i apostołskie, organizować kręgi biblijne, kursy ewangelizacyjne, pomagać w prowadzeniu rekolekcji zamkniętych, a także prowadzić katechezę dla różnych grup;

- *zaangażowanie w inne posługi słowa w parafii*. Jako zadanie dla lektora wymienia się apostołat biblijny, redakcję gazetki parafialnej i strony internetowej, prowadzenie gablotek, kolportaż czasopism religijnych i promocję czytelnictwa książek, przygotowanie i prowadzenie osób pragnących pełnić w liturgii funkcję czytania słowa Bożego, organizowanie jasełek lub innych misterii;

- *ożywienie misyjnych zadań parafii*. Poprzez zaangażowanie w życie parafii lektor może docierać do ludzi zaniedbujących praktykę religijną, z nimi rozmawiać, za nich się modlić, ukazywać im drogę do sakramentów świętych. Może również wspierać misjonarzy pracujących w różnych krajach świata;

- *animowanie życia modlitewnego w parafii*. Jest on powołany, by pomagać duszpasterzom w przygotowaniu nabożeństw oraz ich prowadzeniu (np. różaniec, droga krzyżowa, adoracja w czasie Triduum Paschalnego, czterdziestogodzinne nabożeństwo, godzina święta w pierwszy czwartek miesiąca). Może prowadzić grupy modlitewne, troszcząc się o formację ich członków;

- *wspieranie rodzin przed pogrzebem i po pogrzebie bliskich*. Rodzina potrzebuje wsparcia modlitewnego, a niekiedy także prowadzenia modlitwy w dniach między śmiercią i pogrzebem. Lektor oprócz prowadzenia modlitwy może wskazać wiernym

⁴ II Polski Synod Plenarny. *Liturgia Kościoła po Soborze Watykańskim II* nr 84, Poznań 2001, s. 205.

odpowiednie modlitwy za zmarłych i pomóc im trwać na modlitwie w ich intencji także po pogrzebie.

B. Akolita

Do zadań akolity w czasie celebracji liturgii należy: niesienie krzyża w procesji wejścia, pomoc kapłanowi i diakonowi w czasie celebracji (podając księgę, wodę, kadzidło, rozkładając na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich, palkę i mszał, rozdając w razie potrzeby wiernym Eucharystię, której jest szafarzem nadzwyczajnym, dokonując puryfikacji naczyń, gdy nie ma diakona). W przypadkach szczególnych może wystawić Najświętszy Sakrament do adoracji bez udzielania błogosławieństwa. Gdy nie ma kapłana lub diakona, ma możliwość prowadzenia Wigilii przy zmarłym i prowadzenia przy pogrzebie stacji w domu zmarłego i na cmentarzu. Poza liturgią akolita ma wiele możliwości zaangażowania się w życie parafialne. Wymienia się następujące obszary:

- *adoracja Najświętszego Sakramentu w parafii*. Troska o kult Eucharystii we wspólnocie parafialnej należy do jego podstawowych zadań. Obejmuje ona także nabożeństwa eucharystyczne i procesje;

- *przygotowanie uroczystości liturgicznych w parafii*. Szczególnie wskazana jest pomoc w przygotowaniu celebracji Triduum Paschalnego, uroczystości Narodzenia Pańskiego, przeżycia odpustu, rekolekcji parafialnych. Akolita wraz z ceremoniarzem powinien także przygotowywać do posługi zespoły liturgiczne;

- *posługa wobec chorych*. Akolici mogą zanosić chorym w każdą niedzielę Komunię świętą, a także przygotowywać chorych do przyjmowania sakramentu chorych, a potem do Wiatyku i przejścia z tego świata do wieczności. Mogą oni również koordynować działania parafii w sprawie pomocy chorym leżącym w domach i w szpitalach. W imieniu proboszcza mają przywilej odwiedzać chorych parafian w szpitalach i wspierać ich w cierpieniu. Mogą także organizować pomoc w dojechaniu do kościoła na niedzielną Eucharystię dla tych, którzy nie mogą przyjść o własnych siłach;

- *pomoc potrzebującym*. Ten obszar działalności jest bardzo rozległy, ponieważ w parafii jest wielu potrzebujących. Dla głodnych trzeba przygotować posiłki, bezrobotnym pomóc w ich trudnej sytuacji, niepełnosprawnym zorganizować zajęcia, trzeba dotrzeć do alkoholików, narkomanów i innych uzależnionych od nałogów. Ta codzienna posługa przybiera bardziej intensywną formę, gdy przychodzi czas świąteczny;

- *organizowanie wolontariatu*. Akolita może koordynować działalność wolontariatu we wspólnocie parafialnej. Ta forma zaangażowania w dzieła pomocy ludziom rozwija się coraz bardziej i potrzeba kogoś, kto te wielorakie dzieła może animować, organizować i włączać w całość życia parafialnego.

3. Rola lektora i akolity w realizacji Programu Duszpasterskiego

Kościół domem i szkołą komunii

Analizując wyznaczone dla lektora i akolity zadania we wspólnocie parafialnej, możemy zauważyć, jaką znaczącą rolę mogą odegrać ci posługujący w realizacji Programu Duszpasterskiego na lata 2010-2013 ***Kościół domem i szkołą komunii***. Podjęcie na szczeblu diecezjalnym formacji lektorów i akolitów stanie się pozytywną od-

powiedzią na propozycje zawarte w ramowym programie trzyletniego planu działalności Kościoła w Polsce.

W programie zaakcentowana jest kwestia formacji animatorów świeckich i tworzenie ośrodków formacji animatorów świeckich. Inauguracja diecezjalnej szkoły formacyjnej dla lektorów i akolitów stanie się realizacją tej propozycji. Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Konferencji Episkopatu Polski w *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej* (nr 114-122) przedstawiła „Ratio formationis” dla takiego ośrodka, a obecnie przygotowywane są specjalne podręczniki. Dlatego nic nie stoi na przeszkodzie, by rozpocząć przygotowania do otwarcia szkoły formacyjnej.

Osoby, które podejmą odpowiednią formację trzyletnią, już w czasie jej przeżywania mogą stać się na szczeblu parafialnym znaczną pomocą w realizowaniu pierwszej części programu, który zatytułowany jest *W komunii z Bogiem* (2010-2011). Zakłada się, że w czasie tego roku w parafiach będą rozwijały się kręgi biblijne, będzie prowadzona intensywna katecheza dla dorosłych, katecheza sakramentalna, a także będzie skierowana zachęta do korzystania przez wiernych z Liturgii Godzin. Nietrudno zauważyć, że są to pola zaangażowania lektora i akolity. Lektor może służyć pomocą w prowadzeniu katechezy, kręgów biblijnych, a akolita poprzez swoją działalność może zaszczeplać w wiernych miłość do Liturgii Godzin, modląc się z nimi i ucząc ich tej modlitwy.

W kolejnych latach trwania programu będziemy koncentrowali się na tematach *Kościół naszym domem* (2011-2012) i *Być solą ziemi* (2012-2013). M.in. zakłada się większą obecność i zaangażowanie wiernych świeckich w duszpasterstwie parafialnym (katecheza sakramentalna, liturgia, działalność charytatywna), zwrócenie uwagi na działalność Parafialnych Rad Duszpasterskich i Rad Ekonomicznych, czy też umacnianie i rozszerzanie działalności parafialnych zespołów Caritas. Analizując te treści znów łatwo można zauważyć obszary działalności w parafii dla lektorów i akolitów, którzy poprzez aktywne zaangażowanie mogą realizować swoje powołanie.

4. Postulaty końcowe

Dokonując refleksji nad dokumentami Kościoła, w których omówiona jest posługa lektora i akolity oraz nad trzyletnim planem działalności Kościoła w Polsce *Kościół domem i szkołą modlitwy* nasuwa się postulat pastoralny, by w najbliższym czasie przystąpić w diecezjach do zakładania odpowiednich ośrodków formacyjnych dla tych dwóch grup posługujących. Ich zaangażowanie w życie parafii zapewne przyczyni się do pozytywnego zrealizowania Programu Duszpasterskiego i ożywienia wspólnot parafialnych.

Drugi postulat skierowany jest do duszpasterzy w parafiach, by przystąpili do poszukiwania kandydatów, którzy mogli by podjąć odpowiednią formację. *Instrukcja Episkopatu Polski* (nr 11) wskazuje, że mężczyźni ci powinni odznaczać się wzorowym życiem moralnym, apostołskim oddaniem, bezinteresownością, szczerą pobożnością i gorliwym życiem sakramentalnym, szczególnym umiłowaniem Pisma Świętego i Eucharystii. Winni cieszyć się dobrą opinią i być akceptowani przez wiernych parafii, do której należą i w której będą wypełniać powierzone im zadania. Muszą posiadać także odpowiednie przymioty intelektualne, stosowne wykształcenie, wyróżniać się solidnością w pracy oraz umiejętnością współpracy z innymi.

Natomiast *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej* (nr 112) pokazuje, w jakich środowiskach należy szukać odpowiednich kandydatów. Pierwsze z nich stanowią dorośli mężczyźni, którzy od lat posługują przy ołtarzu, spełniając gorliwie i z wiarą wyznaczone funkcje liturgiczne. Do tej grupy należą m.in. nadzwyczajni szafarze Komunii świętej, świeccy moderatorzy prowadzący wspólnoty formacyjne, liderzy ruchów odnowy, mężczyźni podejmujący już ważne zadania w parafii (np. zakrystianie). Drugą grupę kandydatów stanowią mężczyźni, którzy przez studia i praktykę zawodową zdobyli odpowiednie umiejętności w służbie ludziom i czynią to z wielkim poświęceniem, ale nie mają wystarczającej formacji duchowej i teologicznej. Trzecia grupa kandydatów to młodzi mężczyźni, którzy dopiero rozpoznają charyzmat, jaki otrzymali od Boga. Oni szukają jeszcze swego miejsca w Kościele i w świecie. Rozwijają swoje umiejętności przez studia, udział w grupach formacyjnych i zaangażowanie w pomoc innym ludziom.

Trzeci postulat skierowany jest również do duszpasterzy w parafiach, by jak najwięcej angażowali osoby świeckie do realizacji Programu Duszpasterskiego. Izolując ich lub ograniczając ich działalność, powodujemy, że proponowane programy są realizowane w nieznacznym stopniu lub wcale. Jest to wówczas działanie ze szkodą dla Kościoła powszechnego i lokalnego, a także dla wiernych, którzy oczekują na propozycje umożliwiające ich rozwój duchowy. Czynny udział ludzi świeckich w realizacji programu, np. lektorów i akolitów, zapewne spowoduje lepszą skuteczność naszych działań duszpasterskich.